

СТРАТЕГИЯ
ЗА ПОДКРЕПА НА ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ
НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЩИНА ПЕРНИК
(2017 – 2019 г.)

ВЪВЕДЕНИЕ

Стратегията за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в община Перник е разработена като секторна политика на основание чл. 197 от Закона за предучилищното и училищното образование, както и въз основа на изготвените областна стратегия и анализ на потребностите от подкрепа в община Перник. Ориентирана е към реализиране на политики и мерки, които осигуряват правото на достъп до качествено образование, удовлетворяване на образователните потребности и развитието на способностите на всяко дете и ученик.

Стратегията е в съответствие с набеязаните цели, приоритети и мерки за подобряване на достъпа и качеството на предучилищното и училищното образование, заложен в международни и национални документи:

- Всеобща декларация за правата на човека (1948).
- Конвенция на ООН за правата на детето (1989).
- Рамка за действие на Световния форум по образованието, Дакар (2000).

- Рамка за действие „Образование 2030“: Към приобщаващо и равноправно качествено образование и учене през целия живот за всички.
- Национална стратегия за детето 2008 – 2018 г.
- Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система 2013 – 2020 г.
- Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства 2015 – 2020 г.
- Закон за предучилищното и училищното образование.
- Закон за закрила на детето и др.

Личностното развитие на децата и учениците и поставянето им в центъра на образователната система, с оглед формиране на общочовешки ценности, постигане на ясна структурираност, системност и технологичност на всички етапи от образованието, е европейска и национална политика.

Приоритет в образователните политики е стремежът към премахване на всички форми на изолация в образованието и осигуряване на подкрепа и удовлетворяване на индивидуалните потребности на всички участници в образователно-възпитателния процес. Всяко дете има право на достъп до качествено образование в системата на предучилищното и училищното образование, независимо от своите различия, основаващи се на пол, възраст, етническа и културна принадлежност, способности, постижения и талант. Колкото повече ученето се свързва с потребностите на децата, толкова участието им е по-мотивирано, по-активно и плодотворно, а педагогическата подкрепа е по-ефективна.

В международните документи образованието се третира като всеобщо право на всички деца. Конкретни ангажименти за оказване на подкрепа за личностното развиване на децата и въвеждане на приобщаващо образование се поставят първоначално в рамката Дакар, която акцентира на създаването на безопасна, здравословна, приобщаваща и справедливо осигурена с ресурси образователна среда, предоставяща качествено и достъпно образование, с ясно определени критерии за постиженията на всички ученици и посрещане на действителните им разнообразни потребности. Рамката за действие „Образование 2030“, в контекста на устойчивото развитие, поставя акцент на приобщаването и равенството, качеството на образование и ученето и постигане на учебните цели – които дават на всички равни възможности, без да изключват никого и осигуряват образование за всички. Организацията на обединените нации дефинира правото на достъпно и качествено образование като

динамичен подход и позитивна реакция на разнообразието от учащи се и възприемане на техните индивидуални особености като възможност да се обогати ученето.

Законът за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) определя личностното и индивидуално развитие на детето и/или ученика, субекти на образователно-възпитателния процес, като основни ценности в дейността на образователните институции. Субектният и личностно ориентираният подходи поставят обучаващите се в центъра на образователните взаимодействия, с водеща, а не подчинена позиция. Това променя ролята на възрастните при оказването на подкрепа на личностното развитие на децата. Задължава ги да използват позитивни образователни модели във възпитателните взаимодействия, при които децата да се чувстват свободни, значими, защитени, които пораждат инициативност, творчество, воля за самообогатяване със знания и опит за самоусъвършенстване и саморазвитие.

Основните акценти в стратегията са свързани с четири ключови елемента в приобщаването на децата и развиване на техните способности:

- Процес на постоянно развиване на технологии за по-добро образование, за да се отговори адекватно на разнообразието на обучаваните.
- Разкриване и отстраняване на бариери и оказване на подкрепа.
- Събиране и оценка на информация от различни източници за планиране и усъвършенстване на политиката и практиката на приобщаването.
- Присъствие, участие и успех за всички учащи се, както на групите, за които съществува риск от изолиране, изключване от образованието или недостатъчно добри резултати от обучението, така и на учащите с високи резултати и постижения.

Стратегията обхваща период от две години.

1. Основни принципи при изпълнение на стратегията

Отделните принципи при изпълнението на стратегията са свързани помежду си, зависят един от друг и взаимно се допълват. Произтичат от една и съща основа – осигуряване на равен достъп до качествено образование за всички ученици и задоволяване на специфичните им интереси и потребности.

- 1.1. Принцип на **законосъобразност** – осигурява спазване на законовите и подзаконовите регламенти и ратифицирани документи по спазването на

правата на децата и учениците, приобщаването им и осигуряване на подкрепа за личностното им развитие.

- 1.2. Принцип на **целенасоченост** – свързва се с ясно и точно дефиниране на целите, ранжиране на приоритетите, декомпозиране на мерките и установяване на взаимовръзки между тях за ефективно изпълнение на стратегията.
- 1.3. Принцип на **партньорство и екипност** – основава се на възможно най-широко участие на всички институции на общинско ниво за ефективно изпълнение на стратегията и планираните в нея цели, приоритети и мерки.
- 1.4. Принцип на **концентрация и допълняемост** – предоставя възможност за съсредоточаване на усилията на всички контактни групи на училищните организации с конкретни дейности по удовлетворяване и развитие на способностите и потребностите на децата и учениците.
- 1.5. Принцип на **всеобхватност** – създаване на възможно най-подходящите условия и среда за реализиране на мерките и дейностите за подкрепа.
- 1.6. Принцип на **диверсификация** – определя непрекъснато отчитане на промяната и създаване на условия за използване на разнообразни форми на подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.
- 1.7. Принцип за **отвореност и включване на заинтересованите страни** – показва отношението към родителите и широката общественост (отворени канали за общуване) и по-голямата интегрираност на процесите в общинската образователната сфера.
- 1.8. Принцип за **гъвкавост и адаптивност** – предоставя възможност за приспособяване и актуализиране на мерките за подкрепа към различни субекти и обекти.
- 1.9. Принцип за **прозрачност и публичност** – свързва се с информиране на всички заинтересовани лица за резултатите от осъществената личностна подкрепа на децата и учениците.

2. Мисия и визия

2.1. Мисия

Осигуряване на качествено и достъпно образование в общинската образователна система, насочено към развитие на мотивирани и способни на социална и професионална реализация деца и ученици, в която зачитането на човешките права,

равнопоставеността, достойното отношение към различните, социалната справедливост са основни компоненти.

Утвърждаване на общинската образователна политика като публична политика, която посреща по-ефективно широкия спектър от потребности на учениците и индивидуалните им различия и способности и гарантира благоденствието и успехът на всички ученици.

2.2. Визия

Създаване на отворена, гъвкава и ефективна система на средното образование в община Перник посредством формиране на диалогична среда за активно и ангажирано участие на заинтересованите страни в създаването на условия за цялостна и пълноценна подкрепа на личностното развитие на всяко дете и ученик, отговаряне на потребностите им и приобщаването им като равностойни партньори в училищната общност.

3. Цели, приоритети и мерки за осигуряване на подкрепа на личностното развитие на децата и учениците за периода 2017– 2019 г.

Целите и приоритетите в общинската стратегия отразяват предизвикателствата и общите очаквания във връзка с прилагане на общинската политика за ефективно планиране, координация, наблюдение и оценка на подкрепата на личностното развитие на децата и учениците за периода 2017– 2019 г. Концепцията се основава на изграждане на организирана системна среда за подкрепа и подпомогне развитието на децата и учениците в риск, с увреждания, с изявени дарби и всяко друго дете и ученик и изграждането им като устойчиви и уважаващи себе си и другите личност.

Основната цел е гарантиране на приобщаващото, равноправно и качествено образование, подпомагане и насърчаване на децата и учениците за максимално развитие на техните възможности и индивидуални потребности.

Стратегическа цел 1: Формиране на приобщаваща образователна среда за осигуряване правото на достъп до качествено образование в общинската училищна система за всяко дете и ученик.

Стратегическата цел е неразделна част от правото на образование. Тя е непосредствено свързана с децата и учениците, които независимо от различия, основани на възраст, пол, етническа принадлежност, увреждане, други бариери пред ученето или високи учебни постижения, имат право да получат качествено образование. Основава се на разбирането, че всички деца са обучаеми и всички деца

имат нужда от подкрепа за своето учене. Приема всички ученици за еднакво ценностни и стойностни, както и, че познаването на техните интереси, потребности, мотивация, познания, постижения, спомага за ефективна подкрепа на личностното им развитие.

Приоритет 1. Въвеждане и утвърждаване на ценностите на личностното развитие и приобщаващото образование за обучение и възпитание на автономни личности с индивидуален напредък и успехи.

Дейностите по Приоритет 1 спомагат за поставяне на детето и ученика в центъра на общинската образователна система, за утвърждаване на учителя като лидер на промяната, за формиране и развиване на чувството за принадлежност и ангажираност към процеса на приобщаване от всички заинтересовани страни. Способстват да се гарантира, че за всяко дете и ученик ще бъдат създадени възможности за разгръщане на неговия потенциал, условия за обучение в отзивчиво и откликващо обкръжение, в което съществува взаимно уважение, зачитане на потребностите, способностите и постиженията, в което се ценят се сътрудничеството и взаимопомощта и правото на всяко дете и ученик да се развива, обучава и общува заедно с останалите.

Специфична цел 1: Осигуряване на възможности за ранно разпознаване и оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Изпълнението на специфичната цел позволява ранна оценка, още при постъпването на детето в детска градина, на специфичните му потребности и способности, в т.ч. на силни страни, които се нуждаят от стимулиране и развитие, на евентуални обучителни трудности, които биха затруднили по-нататъшното му адаптиране в училищната среда при провеждането на образователно-възпитателния процес, на наличието на увреждания и заболявания или рискови фактори в средата, в която живее, с оглед вземане на адекватни и навременни мерки за подкрепа.

До настоящия момент във всички училища от община Перник са създадени екипи за комплексно педагогическо оценяване, където се осъществява първична оценка на общото развитие на детето или ученика и препоръчва подходящи за детето вид и форма на обучение и ресурсно осигуряване. Училищата и институциите на територията на община Перник осъществяват превенция и подкрепа за деца и семейства в риск чрез развитие на програми и разнообразни социални услуги.

Дефицит е ранното и целенасочено оценяване на творчески заложби и дарби при децата, определянето на критерии за оценка и характеризиране на когнитивните,

поведенчески, социални, емоционални аспекти на постиженията в училище. Необходимо е да се определят признаците на надареност, тъй като в съвременната интерпретация на даровитостта водеща е концепцията за комплексност, динамика и многоплановост. Компоненти на признаците на даровитите деца могат да бъдат най-различни – интелектуални и академични способности, лидерски способности, творчески способности, използването на оригинални и нетрадиционни модели на мислене и работа, творчески способности в различните видове изкуства, способности за приемане и преобразуване на информация, за вземане на решения въз основа на правилна оценка, способности за самостоятелно и творческо действие, самокритичност, живо въображение и други. Групирането им позволява ефективно оценяване на заложите на децата и предприемане на целенасочени действия за подкрепа и развитие на потенциала им, а също и преодоляване на социално-емоционалните им проблеми.

Мярка 1.1.1.1. Ранна оценка на дарби при децата и учениците.

Дейност 1.1.1.1.1. Разработване на надеждни методики за съвременна интерпретация на надареността при децата с цел групиране на качествата им и диференцирано представяне на особеностите им.

Дейност 1.1.1.1.2. Определяне на критерии за диференцирано представяне на особеностите на децата и учениците с изяви дарби – сфери на изява, степен на формираност на надареност, форма на проявление, обща и специална надареност и т.н.

Дейност 1.1.1.1.3. Създаване на екипи за оценка на деца и ученици с изяви дарби.

Дейност 1.1.1.1.4. Определяне на потребностите от подкрепа за бъдещо личностно развитие на децата и учениците в зависимост от сферата на дейността и осигуряващите я сфери на психиката – познавателни (различни видове интелектуална надареност), практически (занаятчийска, спортна, организационна и др.), художествено-естетическа (хореографска, сценична, литературно-поетическа, изобразителна, музикална), комуникативна (лидерска, атрактивна), духовно-ценностна (надареност за създаване на нови духовни ценности и служене на обществото) и т.н.

Дейност 1.1.1.1.5. Ранна оценка на проблеми и трудности пред осигуряването на подкрепа на децата и учениците с изяви дарби – за преодоляване на ограниченията на класно-урочната система и липсата на време за работа с надарени деца, липса на подходяща материална база за целенасочена работа с надарени деца, липса или

недостатъчна специална психологическа, педагогическа и методическа подготовка и компетентности на педагогическите кадри за работа с надарени деца и т.н.

Дейност 1.1.1.1.6. Ранно преодоляване на проблеми, свързани с особености в поведението на надарените деца (хиперактивност, агресивност, социална отчужденост и търсене на други ниши за общуване, скука, психосоматични оплаквания, депресивни състояния, опасност от дезадаптация, породени от неразбирането им от обкръжаващите, специфични изисквания спрямо себе си и останалите деца, негативни чувства към представителите на формалната среда, усещания за неудовлетвореност, трудности в професионалната реализация, породени от разностранните им интереси, евентуални бариери пред предпочитана самостоятелна работа и т.н.).

Дейност 1.1.1.7. Разработване на въпросници за изследване на евентуални проблеми и трудности на надарените деца и ученици и предприемане на мерки за предотвратяването им.

Дейност 1.1.1.8. Използване на възможностите на ЦПЛР за включването им в ранна оценка на потребностите от подкрепа на надарени деца.

Мярка 1.1.1.2. Ранна оценка на рискове в развитието на децата и учениците, които могат да създадат предпоставки за трудности в ученето и успешното им развитие.

Дейност 1.1.1.2.1. Разработване на методики за оценка на групите деца и ученици, за които съществуват опасности за успешно личностно развитие поради наличие на заболявания, рискови фактори в средата, специални потребности и т.н. или актуализиране на съществуващи практики.

Дейност 1.1.1.2.2. Определяне на критерии за диференциране в групи на рисковете в развитието на децата и учениците, с оглед предприемане на по-ефективни мерки за тяхната превенция и преодоляване и осигуряване на диференцирана подкрепа според потребностите.

Дейност 1.1.1.2.3. Идентифициране на деца и ученици със СОП, увреждания, хронични заболявания, обучителни трудности и др. съобразно двигателното, познавателно, езиково развитие и комуникация, социално-емоционално развитие, адаптивни умения и др.

Дейност 1.1.1.2.4. Идентифициране на деца и ученици с емоционално-поведенчески проблеми, неприемливо поведение, негативни прояви и/или в риск.

Дейност 1.1.1.2.5. Разработване на тестове за ранно определяне на обучителни трудности от най-ранна възраст (дислексия – затруднения при ползване на езика, дисграфия – затруднения при писане, дискалкулия – затруднения с математически операции, диспраксия – затруднения с моторни умения, затруднения при слушане и интерпретиране, затруднения при интерпретиране на зрителна информация.

Дейност 1.1.1.2.6. Навременно разпознаване на рискови фактори, които биха довели до обучителни трудности и насочване на родителите към специалисти.

Дейност 1.1.1.2.7. Взаимодействие и координация с педиатрите на децата за събиране на информация за рискови фактори.

Дейност 1.1.1.2.8. Провеждане на екипни срещи на педагогическите специалисти в училищните организации за структурирано обсъждане на показатели в развитието на децата (когнитивни умения, езиково разбиране или изразяване, забавяне на основни умения за придобиване на грамотност, забавяне в перцептивно-двигателните умения и др.), които могат да послужат за ранна оценка и превенция на обучителни трудности.

Дейност 1.1.1.2.9. Използване на възможностите на ЦПЛР за включването им в ранна оценка на потребностите от подкрепа на деца, за които съществуват рискове за развитието им.

Мярка 1.1.1.3. Създаване на информационна система за идентифицираните групи деца и ученици, за които е необходима подкрепа.

Дейност 1.1.1.3.1. Разработване на въпросници за родители за набавяне на необходимата предварителна информация за детето, постъпващо в детската градина или училището.

Дейност 1.1.1.3.2. Изготвяне на регистри, съдържащи данни за установените групи надарени деца.

Дейност 1.1.1.3.3. Изготвяне на регистри, съдържащи данни за установените групи деца, за които съществуват рискове в развитието.

Дейност 1.1.1.3.4. Осъществяване на непрекъснато актуализиране на данните от регистрите.

Дейност 1.1.1.3.5. Въвеждане на електронно портфолио за всяко дете и ученик – предоставя възможност за ранно идентифициране на дарби или обучителни трудности, както и информация за постиженията на учениците през целия обучителен период; за поддържане на база данни с постиженията на учениците в училището; подпомага изграждането на собствен личностен модел на учениците и равнището им на

себепознание; ученикът е действителен участник в процесите на собственото си учене, развитие и израстване и поема отговорност за качеството на обучението си; да обслужва практически напредъка на притежателя си в усвояването на различни, най-вече ключови знания, умения и компетентности.

Според възможностите и очертани приоритети в общината, мерките могат да се разработват и прилагат на институционално или мезо-ниво. Предприемането на определени мерки на ниво община позволява прилагане на диференцирани и интегрирани подходи за посрещане на разнообразието от образователни потребности с участието на образователни институции, ЦПЛР (вкл. центрове за специална образователна подкрепа, РЦПППО, общежитие), ЦОП на територията на община Перник, Център за услуги за ранно детско развитие – Перник, Семейно-консултативен център – Перник, Център за ранна интервенция – Перник или други, както и създаване на нови при необходимост.

Специфична цел 2: Разработване и прилагане на политики за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците

Осигуряването на подкрепа на личностното развитие на децата и учениците е свързано с формулиране на подходящи управленски цели и приоритети и търсене на устойчиви решения по проблемите на приобщаващото образование. Прилагането на широкообхватен подход в планирането и взаимодействието между институциите от системата на предучилищното и училищното образование, местните власти, семейството и социалната среда подпомагат както ранното идентифициране на потребностите от подкрепа, така и ефективното ѝ осъществяване чрез целенасочени действия. Прилагането на активни политики за реализиране на проекти, финансирани със средства по различните оперативни програми на Европейския съюз, както и чрез други фондове и програми, осигурява допълнителен финансов ресурс и дългосрочно положително въздействие върху местната общност за прилагане на иновационни методи, технологии и форми за подпомагане на личностното развитие на различните групи деца и ученици.

Мярка 1.1.2.1. Разработване на програми/проекти или актуализиране на съществуващи такива според философията на приобщаващото образование.

Дейност 1.1.2.1.1. Разработване и прилагане на програми за адаптиране на децата и учениците към училищната среда и осъществяване на превенция на

евентуални бариери пред приобщаването и реално предоставяне на равни възможности за достъп на децата и учениците.

Дейност 1.1.2.1.2. Разработване и прилагане на програми за превенции на трудности в ученето, проблемно поведение, ранно напускане на училище, агресия и тормоз, на деца, попаднали и живеещи в ситуация на много висок социален риск (криминогенен и/или виктимогенен) или други, според специфичните особености или дефицити в общината и/или училищната институция.

Дейност 1.1.2.1.3. Разработване и прилагане на програми за ефективно развитие на индивидуалните способности и удовлетворяване на потребностите на децата и учениците с изявени дарби.

Дейност 1.1.2.1.4. Разработване и реализиране на проекти за участие в европейски и/или национални програми за по-ефективно реализиране на дейностите по подпомагане на личностното развитие на различните групи деца и ученици.

Дейност 1.1.2.1.5. Разработване и реализиране на цялостни технологии за преодоляване на рискове в развитието на детето, които могат да създадат предпоставки за трудности в ученето му в училище.

Дейност 1.1.2.1.6. Формиране на политики за подкрепа на децата и учениците със СОП.

Дейност 1.1.2.1.7. Осъществяване на междуинституционална подкрепа за формиране на политики за приемственост между предучилищното и училищното образование.

Дейност 1.1.2.1.8. Разработване и изпълнение на проекти, свързани с подобряване на достъпността на училищните сгради.

Мярка 1.1.2.2. Ефективно планиране на дейности, които утвърждават приоритетите на приобщаващото образование.

Дейност 1.1.2.2.1. Ефективно планиране на необходимите човешки и финансови ресурси за осигуряване на дейностите по подкрепа на личностното развитие на децата и учениците и/или търсене на възможности за проектно финансиране.

Дейност 1.1.2.2.2. Планиране и проектиране на подходяща подкрепяща среда според идентифицираните потребности за развитие и корекционна работа.

Дейност 1.1.2.2.3. Планиране на необходимата квалификация на педагогическите кадри и други специалисти, участващи в процеса на приобщаващото образование според анализирания дефицити на компетентности.

Дейност 1.1.2.2.4. Утвърждаване на материални и морални награди за учители и ученици.

Дейност 1.1.2.2.5. Планиране на инициативи и дейности за ефективно взаимодействие с родителите и привличането им като реални партньори в училищния живот.

В зависимост от приоритетите, заложените в настоящата стратегия за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците и идентифицираните нужди от подкрепа на мезо-ниво, програми или проекти могат да се разработват от отделната институция или местните власти.

Мярка 1.1.2.3. Развитие на междуинституционалното сътрудничество за изпълнение на целите на приобщаващото образование и подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.

Дейност 1.1.2.3.1. Прилагане на ефективни механизми за взаимодействие между местна власт и образователните институции за реализиране на общинските политики за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства.

Дейност 1.1.2.3.2. Сътрудничество в училищните екипи за разработване и реализиране на европейски и/или национални програми за обмяна на опит и квалификация по проблемите на приобщаващото образование и подпомагане на личностното развитие на децата и учениците.

Дейност 1.1.2.3.3. Сътрудничество между общинските власти и образователните институции за съвместно разработване и реализиране на европейски и/или национални програми за обмяна на опит и квалификация по проблемите на приобщаващото образование и подпомагане на личностното развитие на децата и учениците

Дейност 1.1.2.3.4. Развитие на публично-частното партньорство за постигане на ефективност и ефикасност в подкрепата на децата и учениците, учителите, родителите и др. специалисти, участващи в процеса на приобщаване.

Дейност 1.1.2.3.5. Осъществяване на сътрудничество между образователните институции, местните власти, неправителствените организации и други заинтересовани страни за организиране на форуми на общинско или регионално ниво за обмяна на опит, добри практики и методически инструменти в помощ на въвеждането и утвърждаването на приобщаващото образование.

Дейност 1.1.2.3.6. Осъществяване на съвместни инициативи и мероприятия между образователните институции, местните власти, неправителствени организации и

други заинтересовани страни за подпомагане на приобщаването на родителите в подкрепата на личностното развитие на децата и учениците.

Специфична цел 3: Създаване и утвърждаване на училищна култура и общност, в които децата и учениците се чувстват подкрепени и приобщени.

Важен аспект в ефективното подпомагане на личностното развитие на децата и учениците е наличието на училищна култура, която приема и утвърждава ценностите на приобщаващото образование като един от аспектите на приобщаването в обществото. Формирането ѝ образува общност, в която всички ученици и целият персонал се приемат за еднакво ценни и стойностни. Развиват се споделени ценности, на основата на които се създава сигурна, стимулираща, подпомагаща и подкрепяща среда за най-добри постижения за всички участници в образователно-възпитателния процес. Принципите на приобщаващата училищна култура предполагат вземането на колективни управленски решения, които допринасят за развитие на училищните институции като непрекъснат процес.

Мярка 1.1.3.1. Изграждане на приобщаваща общност в институциите и утвърждаването ѝ като институционална среда от системен тип.

Дейност 1.1.3.1.1. Предприемане на инициативи, които довеждат до мотивиране на ученици, учители, родители и местна общност за сътрудничество във възпитанието, преподаването и ученето, удовлетворяване на специфичните потребности от образователни услуги и постигане на ангажираност и съпричастност към развитието на образователните институции.

Дейност 1.1.3.1.2. Формулиране на мисия, визия и цели, ценности, норми, правила и процедури в училищните организации, адекватни на целите на приобщаващото образование.

Дейност 1.1.3.1.3. Създаване на възможности за изява на педагогическите специалисти и учениците – оказване на съдействие за участие във форуми и конференции, публикуване на добри практики в местни, регионални и национални издания и/или училищния сайт, издаване на училищни печатни издания с материали на учители и ученици, обсъждане на новаторски идеи на учителите или инициативи на ученици и др.

Дейност 1.1.3.1.4. Разработване на механизми за координиране и мониторинг на процесите по въвеждане на приобщаващото образование.

Мярка 1.1.3.2. Създаване на символна среда в училищните институции като елемент от културата им и като отличителен белег сред общността.

Дейност 1.1.3.2.1. Въвеждане или актуализиране на идейни символи – философия, харта, мото, девиз и др. за поддържане на сплотеността на общността, подпомагане на адаптацията на новите членове, представяне на училищния колектив в обществото.

Дейност 1.1.3.2.2. Въвеждане или актуализиране на организационни символи – представителни органи, регламенти, правила и др.

Дейност 1.1.3.2.3. Въвеждане или актуализиране на обектни символи – знаме, значка, ученически униформи и др.

Дейност 1.1.3.2.4. Въвеждане или актуализиране на дейностни символи – традиции, ритуали, празници, чествания и др.

Мярка 1.1.3.3. Утвърждаване на атмосфера на взаимно уважение и доверие, позитивна и сътрудническа дисциплина, за постигане на общност от ученици, учители и родители, които се чувстват свързани, приобщени и отговорни.

Дейност 1.1.3.3.1. Въвеждане на системи за поощрение.

Дейност 1.1.3.3.2. Определяне на ясни правила, очаквания и последствия, приети от всички.

Дейност 1.1.3.3.3. Утвърждаване на позитивно отношение и подкрепа към учениците за успешно изпълнение на учебните задачи.

Дейност 1.1.3.3.4. Формиране у учениците на умения и навици за постоянство, самоконтрол, самоорганизация, за справяне с проблемни ситуации, за работа в екип и др.

Дейност 1.1.3.3.5. Прилагане на модели на подходяща комуникация, основана на приемане, достойнство, уважение и окуражаване и насочена към създаване на благоприятни условия за учене на всички ученици, независимо от техните знания и дарби, произход, пол, вероизповедание, социална принадлежност и т.н.

Дейност 1.1.3.3.6. Осъществяване на системна работа от страна на учителите и родителите за изграждане на увереност в учениците, че са част от общността чрез подкрепа да се чувстват способни, подпомагане да контактуват с останалите ученици и да дават своя собствен принос в полза на групата и себе си.

Дейност 1.1.3.3.7. Утвърждаване на модели на сътрудничество и подкрепа между училищните ръководства, педагогическите специалисти и родителите –

делегиране на правомощия, развиване на умения за екипна работа, определяне на личния пример като водещ принцип, изследване на удовлетвореността на персонала, прилагане на високи стандарти за работа, колективно търсене на нетрадиционни начини и пътища за решаване на проблеми и задачи, използване на иновационни управленски технологии и т.н.

Приоритет 2. Осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете и ученик и на разнообразието от потребности.

Приоритетът предполага гъвкавост и изобретателност за осигуряване на образователната подкрепа на децата и учениците и развитието им като личности и членове на различни групи. В колективите степента на информираност, компетентност и мотивация са различни. Различни са и групите ученици в училищните институции, както и техните потребности, очаквания и специфични особености. В този смисъл е необходимо да се търси баланс между местните и училищни политики за постигане на ангажираност и участие в процесите на подкрепа и постигане на качествено образование, което е стабилна основа за личностно израстване и стимул за интензивен общностен напредък.

Специфична цел 1: Прилагане на ефективни стратегии, подходи, методи, форми и средства за осигуряване на обща подкрепа, насочена към развиване на потенциала на всяко дете или ученик.

Приобщаващото образование е философия, която поставя детето в центъра, т.е. чрез осигуряване на холистичен подход се удовлетворяват потребностите на детето от образователна, здравна, социална и всякаква друга подкрепа. В този контекст общата подкрепа на личностното развитие на децата и учениците се отнася до всяко едно от тях: талантиливи деца, деца със СОП, деца в риск, деца с хронични заболявания, деца с различни обучителни затруднения, деца, които са реинтегрирани в училище след отпадане или прекъсване на учебния процес и всички деца, които имат нужда от такава.

В образователните институции не са развити в достатъчна степен практики за подкрепа на надарени деца, особено що се отнася до диагностицирането им. Установяването на проява на извънредни способности, дори талант (способността да показваш умения на необичайно за възрастта ниво) е обща отговорност на училището, семейството, държавните институции, неправителствените организации, висшите учебни заведения и др. Своевременното диагностициране на общата надареност и специалните способности осигурява и навременното осигуряване на подходящите

условия за подкрепа. В противен случай е възможно надарените деца да загубят мотивацията си и шансовете си за бъдещо развитие. Те са много емоционално и психически сензитивни поради присъщата им себекритичност и перфекционизъм. Възможно е да нямат високи постижения в училище, но да постигат високи резултати на тестове за интелигентност. Обикновено проявяват вътрешен контрол и системност в изпълнението на поставена задача и са ориентирани към постигане на майсторство и оригиналност при разрешаването ѝ. Проявяват активност и развиват уменията си за самооценка, което способства за по-ранното формиране на идентичността им и съставяне на житейски планове. В този контекст е необходимо изграждането на цялостни, многостранни и последователни политики за осигуряването на ефективна подкрепяща среда, която да активизира всяко надарено дете да се развива самостоятелно и във взаимодействие с другите.

Мярка 1.2.1.1. Развитие на заложите и удовлетворяване на потребностите на надарените деца.

Дейност 1.2.1.1.1. Проучване на потребностите и психо-социалните особености на даровитите деца и ученици за осигуряване на стимулиране в оптимална степен.

Дейност 1.2.1.1.2. Прилагане на технологии на педагогическо взаимодействие в интерактивна образователна среда, спомагащи развитието на общата надареност и специалните способности на децата и учениците.

Дейност 1.2.1.1.3. Прилагане на методики за обучение и развитие на потенциала на надарените деца чрез приоритетно използване на индивидуален подход и личностно-ориентирани технологии.

Дейност 1.2.1.1.4. Разработване и прилагане на индивидуални учебни планове и програми за обучение на ученици с изяви дарби.

Дейност 1.2.1.1.5. Създаване на възможности за превръщане на потенциалната надареност, основана на наличните заложи в актуална надареност – целенасочени дейности за проява на заложите и развитие на способностите.

Дейност 1.2.1.1.6. Максимално оползотворяване на възможностите на извънкласните и извънучилищните форми на обучение за осъществяване на подкрепа на даровити деца и ученици (създаване на оптимален брой клубове по интереси, работилници, кръжоци, трупи и др., в които децата да тренират своите умения).

Дейност 1.2.1.1.7. Осъществяване на непрекъсната комуникация с родителите за изпълнение на общата задача – развитието на способностите у надарените деца.

Дейност 1.2.1.1.8. Целенасочено проследяване и контролиране динамиката на развитието на децата и учениците с изявени дарби, отчитане резултатите от дейността и постиженията им и анализ на причините за постигнатите/непостигнатите цели.

Дейност 1.2.1.1.9. Осъществяване на образователна подкрепа в класа – подходящ подбор на творчески задачи, които съответстват на подготовката, интересите и способностите на учениците, оптимално съчетание на методи, форми и средства на обучение, които да поставят надарените ученици в благоприятна за изява ситуация, предоставяне на възможност за избор или творческо самостоятелно разработване на задачи от самите ученици според интересите и възможностите им и др.

Дейност 1.2.1.1.10. Провеждане на специализирано обучение извън учебните часове в различни области на науката и изкуството – музика, изкуство, занаяти, математически, лингвистични, литературни и природонаучни науки и др.

Дейност 1.2.1.1.11. Развиване на лидерски умения.

Дейност 1.2.1.1.12. Провеждане на разнообразни форми за изява на надарените деца и ученици – състезания, конкурси, олимпиади в областта на науката, културата и спорта, летни академии, тематични семинари, дискусии, курсове; подпомагане участието в научни изяви в чужбина и краткосрочни специализации на младежи; финансиране на конкурсен принцип на индивидуални и колективни изследвания на ученици; подпомагане за участие в пленери, обучителни и тренировъчни лагери, организирани от училища, извънучилищни педагогически учреждения, научни и творчески съюзи, фондации, сдружения и фирми.

Дейност 1.2.1.1.13. Разработване и въвеждане на поощрителни форми – учредяване на награди за постижения в различни области на науката, изкуството, спорта и др.; отпускане на стипендии за отличен успех или при достигане на призови места на международни олимпиади и състезания и др.

Дейност 1.2.1.1.14. Осъществяване на сътрудничество с народните читалища и културните институти, функциониращи на територията на община Перник за развитие на творчески дарби на децата и учениците.

Дейност 1.2.1.1.15. Насърчаване на сътрудничеството между университетите за подкрепа на даровити деца – издаване на специализирана литература с практическа и теоретическа насоченост; публикуване и внедряване на добри практики; провеждане на конференции, кръгли маси, семинари и др. за споделяне на опит в подкрепата на даровити деца.

Дейност 1.2.1.1.16. Реализиране на партньорски проекти и съвместни инициативи между педагогическите колективи и учениците.

Дейност 1.2.1.1.17. Използване на възможностите на ЦПЛР за подпомагане на общата подкрепа на децата и учениците с изявени дарби.

Мярка 1.2.1.2. Преодоляване на всички бариери за учене и осигуряване на обща подкрепа и приобщаване на децата и учениците с обучителни трудности, СОП и хронични заболявания.

Дейност 1.2.1.2.1. Прилагане на индивидуален подход и индивидуална цел за всяко дете в зависимост от потребностите и индивидуален темп на развитие.

Дейност 1.2.1.2.2. Разработване и прилагане на индивидуални планове за действие и обща подкрепа за максимално преодоляване на бариерите пред ученето.

Дейност 1.2.1.2.3. Актуализиране на индивидуалните планове за действие и обща подкрепа в зависимост от напредъка на децата и учениците.

Дейност 1.2.1.2.4. Разработване на специфични стратегии за учене при децата и учениците с обучителни трудности, със СОП и хронични заболявания.

Дейност 1.2.1.2.5. Провеждане на инициативи или поставяне на работни задачи в класната стая, които провокират интересите на децата към заобикалящия свят.

Дейност 1.2.1.2.6. Непрекъснато стимулиране на социалната комуникация.

Дейност 1.2.1.2.7. Осъществяване на обучение за развитие на функционални умения.

Дейност 1.2.1.2.8. Използване на индивидуален подход и наблюдение за минимизиране и коригиране на грешките.

Дейност 1.2.1.2.9. Осъществяване на допълнително обучение по учебни предмети.

Дейност 1.2.1.2.10. Провеждане на индивидуални консултации с децата и учениците с обучителни трудности, СОП и хронични заболявания за отстраняване на пропуски в знанията и уменията им и осигуряване на допълнително индивидуално обучение.

Дейност 1.2.1.2.11. Включване на децата и учениците с обучителни трудности, СОП и хронични заболявания във всяко занимание на групата.

Дейност 1.2.1.2.12. Насърчаване на комуникацията на децата и учениците в групата/класа за обогатяване на речника на децата и учениците с обучителни трудности, СОП и хронични заболявания, развиване на вербални умения, стимулиране

на социалните взаимодействия, изграждане на приятелства, копиране на ролеви модели за учебни постижения, социални и поведенчески модели, редуциране на негативни поведенчески реакции и др.

Дейност 1.2.1.2.13. Планиране и реализиране на инициативи през ваканциите и свободното време на децата и учениците за допълване на знания и умения, подобряване на комуникационните способности, социализация и т.н.

Дейност 1.2.1.2.14. Привличане на родителите като участници в заниманията през ваканциите и свободното време на децата и учениците с обучителни трудности, СОП и хронични заболявания.

Дейност 1.2.1.2.15. Прилагане на техники за обучение, основани на стимули и поощрения за изграждане на самоувереност, свързана със способностите и постиженията.

Дейност 1.2.1.2.16. Онагледяване на обучението за придобиване на ежедневни знания и умения.

Дейност 1.2.1.2.17. Структуриране на средата и задачите в класа в зависимост от кръга обучаеми деца.

Дейност 1.2.1.2.18. Използване на творчески или спортни дейности в зависимост от индивидуалните възможности на децата и учениците за стимулиране на развитието им.

Дейност 1.2.1.2.19. Използване на възможностите на ЦПЛР за подпомагане на общата подкрепа на децата и учениците с обучителни трудности, СОП и хронични заболявания.

Дейност 1.2.1.2.20. Осигуряване на асистенти при обучението и възпитанието на децата (помощник-учител, ресурсен учител, социален работник, терапевт или други специалисти)

Дейност 1.2.1.2.21. Провеждане на логопедична работа за превенция на комуникативни нарушения и обучителните затруднения.

Дейност 1.2.1.2.22. Осигуряване на индивидуално обучение или обучение в малки групи от специалистите, които работят с децата и учениците.

Дейност 1.2.1.2.23. Материално или ресурсно подпомагане на семействата на децата с обучителни трудности, СОП или хронични заболявания на общинско ниво (осигуряване на храна, специализирана помощ при отглеждането и възпитанието, осигуряване на материали за обучението и възпитанието и др.).

Мярка 1.2.1.3. Осигуряване на обща подкрепа на ученици с проблемно поведение.

Дейност 1.2.1.3.1. Изпълнение на програмите за превенция на агресията и насилието в институциите с акцент на проследяване на ефективността им.

Дейност 1.2.1.3.2. Актуализиране на неефективни програми в зависимост от признаците на проблемно поведение и споделени добри практики за превенция.

Дейност 1.2.1.3.3. Разработване и прилагане на стратегии за обучение и възпитание на деца с проблемно поведение в зависимост от установените отклонения на дълбочинните психологически структури или ограничения на външните и вътрешни ресурси.

Дейност 1.2.1.3.4. Изследване на факторите, довели до неприемливо поведение с оглед прилагане на индивидуален подход – намалено или липсващо уважение към статуса на възрастния, вредни ефекти от медийното и интернет пространство, неподходящи методи на отглеждане и възпитание на детето в семейството, увеличени социални разногласия, включително брачни конфликти или други, свързани със семейството, нарушения в емоционалната сфера (хиперактивност, импулсивно поведение, емоционални смущения в резултат на употреба на алкохол и наркотици и др.), завишена самооценка и занижена самокритичност и т.н.

Дейност 1.2.1.3.5. Прилагане на методи на работа, които съхраняват самочувствието на учениците.

Дейност 1.2.1.3.6. Прилагане на подходи за индивидуализация на промените при ученици с емоционални и поведенчески смущения.

Дейност 1.2.1.3.7. Създаване на условия за ефективни учебни взаимодействия и учебни навици за намаляване на деструктивното поведение по модела: представяне на правилно поведение-проверка на осъзнаването и изпълнението му-похвала.

Дейност 1.2.1.3.8. Прилагане на тактики за успешно поведение на учителя при ученици, склонни към противопоставяне – физическо отдалечаване, отвличане на вниманието, използване на спокоен тон и забавена интонация, използване на повторения на реплики и др.

Дейност 1.2.1.3.9. Използване на тактики за съвместни дейности между учениците, кооперативно учене, участие в доброволчески дейности извън училище и др. при необщителни и затворени ученици, склонни към негативни прояви.

Дейност 1.2.1.3.10. Съвместно формулиране на ясни правила и ясни и последователни последствия за превенция и справяне с агресивно деструктивно поведение, както и на система от награди.

Дейност 1.2.1.3.11. Онагледяване на инструкциите, правилата и изискванията.

Дейност 1.2.1.3.12. Провеждане на групови инициативи, които довеждат до въвлечащо обучение в самообладание, решаване на конфликти, възпитание в уважение и самоуважение и др.

Дейност 1.2.1.3.13. Оптимално използване на компетентностите на педагогическия съветник/психолога или други специалисти в дейностите по превенция и справяне с неприемливо поведение.

Дейност 1.2.1.3.14. Сътрудничество със специализирани институции и неправителствени организации за провеждане на форуми, състезания, обучения или други инициативи по превенция и справяне с неприемливо поведение.

Дейност 1.2.1.3.15. Въвличане на учениците в съвместно разработване на проекти по национални и европейски програми и осигуряване на активното им участие в тях.

Мярка 1.2.1.4. Създаване на умения у децата и учениците за самостоятелно управление на кариерата.

Дейност 1.2.1.4.1. Формулиране на кариерното ориентиране и консултиране на учениците като цел в учебните програми по всички учебни предмети.

Дейност 1.2.1.4.2. Разработване на училищни кариерни програми, предназначени за различни възрастови групи деца и ученици, с акцент на развитие на предприемачески умения и самостоятелно и осъзнато вземане на решения от учениците.

Дейност 1.2.1.4.3. Провеждане на специализирани обучения на учениците за самопознание, самостоятелно вземане на решения, самоувереност; използване на структуриран подход за развитие на предприемачески дух и способности у децата и учениците.

Дейност 1.2.1.4.4. Осигуряване участието на родителите в училищните кариерни програми.

Дейност 1.2.1.4.5. Провеждане на кариерни форуми с участието на различни групи работодатели, които предоставят информация на учениците.

Дейност 1.2.1.4.6. Създаване на ефективни контакти и взаимодействия с агенциите по заетостта.

Дейност 1.2.1.4.7. Провеждане на инициативи по кариерно ориентиране и консултиране с участието на представители на агенциите по заетостта.

Дейност 1.2.1.4.8. Създаване на условия за ефективно провеждане на учебни и производствени практики – обогатяване на материално-техническата база в професионалните гимназии, сключване на договори с предприятия за осигуряване на работни места за провеждане на учебни практики, провеждане на дуално обучение и др.

Дейност 1.2.1.4.9. Осъществяване на взаимодействие с ЦПЛР за подпомагане на процесите по кариерното информиране и консултиране.

Дейност 1.2.1.4.10. Провеждане на регионални, общински и секторни консултации и форуми с работодатели и свързаните с пазара на труда компетентни органи за осигуряване на интеграция между развитието на пазара на труда и училищните програми за кариерно образование.

Дейност 1.2.1.4.11. Проучване на степента на удовлетвореност на учениците от кариерното информиране и консултиране в училище.

Дейност 1.2.1.4.12. Проучване за необходимостта от квалификация на служителите, осъществяващи кариерно ориентиране и консултиране в училищните организации.

Дейност 1.2.1.4.13. Разработване на рамки за очакваните резултати от кариерното ориентиране и консултиране.

Дейност 1.2.1.4.14. Осъществяване на реинтеграция на ученици, напуснали системата на образование или незавършили образование към трудовата среда.

Дейност 1.2.1.4.15. Използване на възможностите на кариерното ориентиране и консултиране като основен елемент на процеса на работа с деца в риск.

Мярка 1.2.1.5. Осигуряване на равнопоставен и свободен достъп до библиотечно и информационно обслужване.

Дейност 1.2.1.5.1. Предоставяне на свободен достъп до библиотеката на институцията и/или осигуряване на достъп до електронна библиотека според потребностите на децата и учениците.

Дейност 1.2.1.5.2. Осъществяване на непрекъснато обогатяване на библиотечния книжен или електронен фонд в училищните институции.

Дейност 1.2.1.5.3. Участие в национални или европейски програми и/или проекти за финансова подкрепа на библиотеките при обновяване на фондовете им с книги и други информационни източници.

Дейност 1.2.1.5.4. Осигуряване на методическа и научна литература в помощ на учителите.

Дейност 1.2.1.5.5. Проучване на читателските потребности.

Дейност 1.2.1.5.6. Осъществяване на сътрудничество с отговорните за библиотечното обслужване служители при провеждане на вътрешно-квалификационни форми в училищните институции.

Дейност 1.2.1.5.7. Участие на отговорните за библиотечното обслужване служители в извънучебните инициативи за развиване на интелекта и грамотността на учениците в образователните институции.

Дейност 1.2.1.5.8. Координация, взаимодействие и сътрудничество между училищните институции и Регионална библиотека „Светослав Минков“ град Перник, библиотеките към народните читалища и други функциониращи библиотеки на територията на община Перник при провеждане на инициативи, квалификации, извънучилищни мероприятия и др.

Дейност 1.2.1.5.9. Осигуряване на съвременна мултимедийна образователна среда за ефективно протичане на образователно-възпитателния процес.

Дейност 1.2.1.5.10. Създаване на условия за използване на съвременните информационни и комуникационни технологии.

Дейност 1.2.1.5.11. Осигуряване на непрекъснат достъп до комуникационни устройства и интернет пространството.

Дейност 1.2.1.5.12. Осигуряване на достъп до предлаганите образователни услуги, учебни планове, програми, информация за права и задължения на учениците, извънкласни и извънучилищни дейности, планирани мероприятия и др., касаещи личностното развитие на учениците.

Специфична цел 2: Осигуряване на допълнителна и специализирана подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Изпълнението на тази цел се отнася до осигуряването на допълнителен и различен ресурс за подкрепа на децата и учениците. Позволява осъществяването на индивидуална и специализирана помощ за деца и ученици с комплексни нужди, които изискват включване на разнообразни ресурси в и извън детската градина и училището.

Споделя ценността, че всяко дете и ученик са обучаеми и необходимостта от екипна работа на учители, родители, психолози, логопеди, ресурсни учители, рехабилитатори, терапевти, помощник-учители и др. Реализира се чрез работа с дете и ученик по конкретен случай, психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, на комуникативните нарушения, на физически увреждания, зрителна рехабилитация, предоставяне на обучение по специални учебни предмети за учениците със сензорни увреждания, ресурсно подпомагане, както и за ученици с изявени дарби.

Мярка 1.2.2.1. Създаване на ефективна организация за допълнителна и специализирана подкрепа на децата и учениците.

Дейност 1.2.2.1.1. Определяне на екипи за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците в образователните институции.

Дейност 1.2.2.1.2. Определяне на координатори за осигуряване на процеса на допълнителна подкрепа за личностно развитие на ниво институция.

Дейност 1.2.2.1.3. Осъществяване на анализ на специфична и индивидуална информация за възможностите за реализацията на потенциала на конкретно дете или ученик – силни страни, слаби страни и затруднения, специфични потребности и възможности, образователни и лични постижения, социално и емоционално развитие и др.

Дейност 1.2.2.1.3. Осъществяване на оценка на индивидуалните способности на определени деца или ученици въз основа на направения анализ на потребностите им и взимане под внимание на личното образователно дело на детето или ученика и материали от портфолиото им.

Дейност 1.2.2.1.4. Включване на специалисти в екипа за оценка на индивидуалните способности на децата и учениците в зависимост от техните възможности и способности (психолог, логопед, ресурсен учител при деца и ученици със СОП; рехабилитатор на слуха и говора при деца и ученици с увреден слух или с нарушено зрение; педагогически съветник, психолог, социален работник при деца и ученици в риск; психолог, медицински специалист при деца с хронични заболявания; педагогически съветник или други специалисти при деца с изявени дарби и т.н.)

Дейност 1.2.2.1.5. Съобразяване с взаимодействието на децата и учениците с факторите на средата, в която живеят и се развиват.

Дейност 1.2.2.1.6. Определяне на сроковете за осъществяване на допълнителната подкрепа.

Дейност 1.2.2.1.6. Представяне на изводи и препоръки за бъдещи действия и за вида подкрепа за всяко дете или ученик в зависимост от направената оценка.

Дейност 1.2.2.1.7. Съставяне на план за работа с конкретни деца и ученици, който гарантира използване на индивидуален подход при предоставянето на допълнителната подкрепа.

Мярка 1.2.2.2. Осъществяване на целенасочени действия за осигуряване на допълнителна и специализирана подкрепа на децата и учениците от различни групи.

Дейност 1.2.2.2.1. Използване на възможностите на извънкласните и извънучилищни дейности за подпомагане на допълнителната подкрепа.

Дейност 1.2.2.2.2. Прилагане на специализирани психо-социални рехабилитационни програми или дейности за въздействие върху конкретни идентифицирани деца или ученици от уязвими групи, тяхната личност и социално обкръжение.

Дейност 1.2.2.2.3. Създаване на условия за корекционно-компенсаторна и интеграционна работа с деца със СОП и физически и интелектуални увреждания.

Дейност 1.2.2.2.4. Осигуряване на специалисти за провеждане на терапевтична подкрепа на деца и ученици със СОП, увреждания, в риск, с неприемливо поведение или зависимости.

Дейност 1.2.2.2.5. Осигуряване на почасови услуги от специалисти (социални работници, психолози, специални педагози, логопеди и др.)

Дейност 1.2.2.2.6. Прилагане на био-психо-социален модел при подкрепата на деца с увреждания, заболявания и/или със СОП в детските градини и училища.

Дейност 1.2.2.2.7. Осигуряване на специализирано обучение в психолого-педагогически аспект и с използване на комплексни методики за свръх надарени деца и ученици с особени интелектуални, музикални, литературни, спортни способности, способности в областта на изобразителното изкуство, с много високи стойности на коефициент на интелигентност, абстрактно мислене и т.н.

Дейност 1.2.2.2.8. Създаване на индивидуални образователни траектории за работа със свръх надарени деца и ученици за реализиране на права и възможности – право на избор и изява, право на лична трактовка и разбиране на фундаменталните понятия и категории, право на съставяне на индивидуални образователни програми, право на избиране на индивидуален темп на обучение, форми и методи за решаване на

образователни задачи, индивидуален избор на допълнителна тематика и творческа дейност.

Дейност 1.2.2.2.9. Рефлексия и оценка на изпълнението на плана за работа с конкретни деца и ученици.

Дейност 1.2.2.2.10. Корекция на плана или предефиниране на целите при необходимост в зависимост от установения напредък на децата и учениците.

Дейност 1.2.2.2.10. Осигуряване участието на учениците с дарби в планирането, подготовката, осъществяването и рефлексията на плана за работа в унисон с личностно-ориентирания подход и при желание от тяхна страна.

Мярка 1.2.2.3. Осигуряване на подкрепа на деца и ученици, които не могат да се обучават и възпитават в масовото училище.

Дейност 1.2.2.3.1. Осигуряване на ресурси за провеждане на диагностични дейности в Центъра за специална образователна подкрепа или други специализирани институции.

Дейност 1.2.2.3.2. Организиране на целодневна грижа в Центъра за специална образователна подкрепа или други специализирани институции за отглеждане, възпитание и социализиране на децата и учениците.

Дейност 1.2.2.3.3. Прилагане на гъвкавост, баланс на знанията, партньорство и приложимост при разработване на специални учебни програми.

Дейност 1.2.2.3.4. Провеждане на корекционно-рехабилитационни и терапевтични дейности в специалното училище с подбиране на адекватни методи, средства, материали и инструментариум.

Дейност 1.2.2.3.5. Прилагане на основни и допълнителни форми на педагогическо взаимодействие при осигуряване на подкрепа на учениците от специалното училище.

Дейност 1.2.2.3.6. Използване на индивидуално и групово обучение.

Дейност 1.2.2.3.7. Осигуряване на обучението и социализацията с нагледни и други дидактически и технически средства и материали.

Дейност 1.2.2.3.4. Разработване и реализиране на програми за консултиране, подкрепа и обучение за семействата на децата и учениците.

Стратегическа цел 2: Осигуряване на безопасна, здравословна и осигурена с ресурси среда за подпомагане на процеса на въвеждане на приобщаващото образование и подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.

Изпълнението на стратегическата цел осигурява подходяща образователна среда и оборудване за подкрепа и развиване на способностите и уменията на учениците, в съответствие с държавните образователни стандарти. В такава среда се създават условия за ограничаване на конкуренцията, постиженията не се фаворитизират, а водещите мотиви са любознателността и кооперацията. Децата и учениците се чувстват подкрепени и се развиват като независими и уважаващи себе си и другите личности.

Осигурява хуманна образователната среда, в която ученето, споделянето, развитието, изявата, творчеството в зависимост от потребностите са приоритети, а учителите и учениците са равностойни партньори. Класната стая е центрирана към индивидуалността на ученика. Архитектурният вид на институциите и организираната предметно-пространствена среда отговарят на съвременните условия за достъпност и безопасност.

Приоритет 1. Осигуряване на регионалната образователна система с квалифицирани, мотивирани и ангажирани с целите на институциите педагогически специалисти.

За развитие на приобщаването и интеграцията в детските градини и училища, е необходимо регионалната образователна система да е осигурена с човешки ресурси, притежаващи необходимите компетенции и квалификация за качествено и ефективно провеждане на дейностите. Разработването и реализирането на планове за въвеждаща и продължаваща квалификация в регионалната образователна система, основана на дефицити и потребности осигурява условия за обучение на заинтересованите страни – директори на образователни институции, общообразователни учители, педагогически съветници, психолози, ресурсни учители, логопеди, рехабилитатори и др. Създава условия за насърчаване и подкрепа на професионалното развитие на изявени педагогически специалисти чрез осигуряване на информираност и достъп до специализирани форми за обучения, съвременна педагогическа литература, доказани добри практики, възможности за публикации в специализирани педагогически издания и т.н.

Специфична цел 1: Осигуряване на развитие на училищния екип за откликване на многообразието от ученици.

Изпълнението на целта ще спомогне за придобиване или усъвършенстване на компетентностите на педагогическите и останалите специалисти от училищния екип в унисон с училищната политика за приобщаващо образование. Ще допринесе за удовлетворяване на техните професионални интереси и потребности. Ще осигури условия за подобряване на образователните резултати на децата и учениците, за тяхната подкрепа и консултиране.

Мярка 2.1.1.1. Осигуряване на въвеждаща квалификация на педагогическите специалисти.

Дейност 2.1.1.1.1. Реализиране на вътрешно-квалификационни дейности с участието на целия училищен екип по проблемите на приобщаващото образование.

Дейност 2.1.1.1.2. Създаване на условия за участие на педагогическите специалисти в одобрени програми за въвеждаща квалификация по приобщаващо образование.

Дейност 2.1.1.1.3. Организиране участието на педагогическите и управленски кадри в обучения и квалификации за работа с надарени деца.

Дейност 2.1.1.1.4. Организиране участието на педагогическите и управленски кадри в обучения и квалификации за работа с деца със СОП в обща образователна среда.

Дейност 2.1.1.1.5. Организиране участието на педагогическите и управленски кадри в обучения и квалификации за работа с рано отпадащи и рискови младежи.

Дейност 2.1.1.1.6. Участие на педагогическите кадри в квалификации по кариерно ориентиране и обучение в предприемачество.

Дейност 2.1.1.1.7. Участие във въвеждащи квалификационни форми за работа с родители и семейства.

Дейност 2.1.1.1.8. Организиране и провеждане на квалификационни курсове по арт-терапия.

Дейност 2.1.1.1.9. Осигуряване участието на педагогическите специалисти в обучения по позитивна дисциплина и мениджмънт на класа.

Дейност 2.1.1.1.10. Участие на учителите и ръководните кадри в обучения по управление на конфликти.

Дейност 2.1.1.1.11. Участие на педагогическите и управленски кадри в обучения и квалификации, свързани с разработването на проекти за ресурсно подпомагане на дейностите на приобщаващото образование.

Мярка 2.1.1.2. Осигуряване на продължаващата и специализирана квалификация на педагогическите специалисти.

Дейност 2.1.1.2.1. Развиване на уменията и компетенциите на педагогическите специалисти за работа с различни групи деца и ученици.

Дейност 2.1.1.2.2. Развиване на уменията на кариерните консултанти или педагогическите специалисти, които се занимават с кариерно ориентиране и консултиране.

Дейност 2.1.1.2.3. Участие в образователни програми за работа с деца в риск за развиване на компетенциите по превенция на рисковите фактори за развитието на децата и учениците.

Дейност 2.1.1.2.4. Актуализиране на знанията, уменията и компетенциите, които учителите трябва да притежават при работа със семейството.

Дейност 2.1.1.2.5. Участие в квалификации за формиране на практически умения за работа с деца от различни групи.

Дейност 2.1.1.2.6. Формиране на практически умения за включване на родителите в работата и живота на училището.

Дейност 2.1.1.2.7. Развиване на уменията и компетенциите на учителите като медиатори, сътрудници и консултанти, които улесняват, подкрепят и стимулират децата и учениците в тяхното личностно развитие.

Дейност 2.1.1.2.8. Подобряване на практическите умения и професионалните и личностни качества по мениджмънт на класа с акцент на позитивна дисциплина и сътрудничество при управление на ученическия клас.

Дейност 2.1.1.2.9. Подобряване на компетенциите за рефлексивност и предприемане на действия.

Дейност 2.1.1.2.10. Създаване на условия за неформално професионално развитие за приобщаващия учител и мотивиране за прилагане на политиките за учене през целия живот.

Специфична цел 2: Развиване на приобщаващи дейности и практики.

Взаимодействията между участниците в обучителния и възпитателен процес са основна форма за успешно прилагане на философията на приобщаващото образование и са приоритет в ЗПУО. Личностното развитие на децата и учениците е в пряка зависимост от взаимодействията между тях и социалното обкръжение – училище, семейство, общност. Ефективността на връзките и отношенията, които се изграждат в общността са от съществено значение за промяната на индивидуалния опит и поведение и изграждането на личността.

Мярка 2.1.2.1. Екипно и структурирано обсъждане на ефективността от проведените дейности за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците

Дейност 2.1.2.1.1. Осъществяване на екипни срещи в институциите за обсъждане на добри практики в приобщаващото образование.

Дейност 2.1.2.1.2. Осъществяване на екипни срещи в институциите за обсъждане на възникнали проблеми при осъществяването на дейностите по подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.

Дейност 2.1.2.1.3. Осигуряване на условия за колективно вземане на решения за ефективно въвеждане и прилагане на приобщаващото образование.

Дейност 2.1.2.1.4. Осигуряване участието на родителите и семействата в екипните срещи за рефлексия.

Дейност 2.1.2.1.5. Провеждане на индивидуални срещи с родители за оценка на напредъка или проблеми в подкрепата на развитието на конкретни деца и ученици.

Дейност 2.1.2.1.6. Осигуряване присъствието на представители на специализирани институции при обсъждане на конкретно възникнали проблеми или споделяне на добри практики.

Дейност 2.1.2.1.7. Осъществяване на екипна оценка на постигнатите цели в приобщаването на децата и учениците.

Мярка 2.1.2.2. Управление на приобщаващите дейности и практики за ангажиране на заинтересованите страни.

Дейност 2.1.2.2.1. Осъществяване на непрекъснат процес за повишаване нивото на учене и участие на всички ученици за промяна към приобщаване чрез използване на системен подход.

Дейност 2.1.2.2.2. Системност, последователност и организация по използването на връзки с обществеността като специфичен маркетингов подход за организиране на процесите за изграждане на приобщаваща училищна среда.

Дейност 2.1.2.2.3. Прилагане на PR като система от дейности, с които да се предизвика интерес към образователната институция и изпълнение на целите ѝ за приобщаване чрез предаване на информация по различни канали.

Дейност 2.1.2.2.4. Изграждане на силни лидерски екипи в образователните институции за осъществяване на промяната към приобщаване и развиване и реструктуриране на училището и учебния процес.

Дейност 2.1.2.2.5. Провеждане на политики за ангажиране и приобщаване на родителите към училищния живот.

Дейност 2.1.2.2.6. Привличане на партньори и общественост в надграждането на познания и опит за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.

Дейност 2.1.2.2.7. Осигуряване на анализ и контрол на ефекта и ползата от придобитите квалификации и компетенции по приобщаващо образование.

Дейност 2.1.2.2.8. Организиране и контролиране отразяването на постигнатите компетентности от педагогическите специалисти в професионално портфолио.

Дейност 2.1.2.2.9. Мониторинг на политиките и практиките на приобщаване за оценка на ефекта от промяната.

Приоритет 2. Обезпечаване на училищните институции със стимулираща среда за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.

Приоритетът предполага подобряване на училищната среда както за учениците, така и за персонала. Подходящата физическа и психологическа среда, осигурени чрез ефикасно използване на собствени и алтернативни финансови източници са едни от компонентите за постигане целите на приобщаващото образование. В контекста на новата философия, вместо да подготвяме децата в детските градини с различни потребности и възможности за започване на училище, е необходимо да се подготви и осигури подходяща среда, която да даде възможност за подкрепа и развиване на потенциала на децата.

Всяко дете има уникални качества, интереси, способности и образователни потребности. Добрата организация на средата и дейностите, оказването на помощ, осигуреността със специализирани учебни материали, адаптирана среда, подготвени учители и атмосфера на толерантност към различията и уважение към личността на

всяко дете насърчават детското творчество и иновативност, дават възможност за изпробване на нови дейности и за възможно най-самостоятелно справяне с учебните задачи.

Специфична цел 1: Създаване на достъпна физическа среда, която отговаря на потребностите на децата и учениците и осигурява подходящи условия за подкрепа

Целта предполага осигуряване на подкрепяща среда, която осигурява максимален комфорт и стимули за удовлетворяване на индивидуалните нужди на децата и учениците. Използването на мултифакторен и холистичен подход спомага за изпълнение на здравната политика на училищните институции и местни власти, предоставя сигурна и подходяща физическа среда, развитие на училищната етика, подпомагаща психическото здраве и социалните нужди на учениците и преподавателите, ангажираност на семейството и обществеността в живота на училището.

С изпълнението ѝ се предоставят условия за равен достъп до образование на децата и учениците чрез осигуряване на достъпна архитектурна среда, технически средства, специализирано оборудване и специализирана подкрепяща среда.

Мярка 2.2.1.1. Осигуряване на достъпна архитектурна среда

Дейност 2.2.1.1.1. Подходящо оформяне на помещенията и пространствата за общо ползване.

Дейност 2.2.1.1.2. Осигуряване на достъпен маршрут между помещенията в сградите на институциите.

Дейност 2.2.1.1.3. Изграждане на рампи за осигуряване на достъпност до входните помещения на сградите на институциите.

Дейност 2.2.1.1.4. Изграждане на платформени съоръжения (подемни платформи с вертикално движение, наклонени подемни платформи със задвижваща система)

Дейност 2.2.1.1.5. Изграждане на асансьори.

Дейност 2.2.1.1.6. Адаптиране и изграждане на санитарни възли с достъпност за деца и ученици с увреждания.

Дейност 2.2.1.1.7. Осъществяване на ремонтни дейности на прилежаща инфраструктура за улесняване на достъпа.

Дейност 2.2.1.1.8. Изграждане на подходящо оформени кътове за почивка.

Дейност 2.2.1.1.9. Организиране на индивидуални работни места и подходящо оформяне на предметна среда.

Мярка 2.2.1.2. Осигуряване на специализирана подкрепяща среда

Дейност 2.2.3.1.1. Обзавеждане на учебните помещения с възможност за предоставяне на учебни места за деца и ученици с увреждания.

Дейност 2.2.3.1.2. Осигуряване на подходяща апаратура и специализирани технически средства за деца и ученици с увреждания.

Дейност 2.2.3.1.3. Осигуряване на подходящи помещения и кабинети за рехабилитация.

Дейност 2.2.3.1.4. Организиране на специализирани работни и игрови кътове за индивидуална работа.

Дейност 2.2.3.1.5. Осигуряване използването на помощни средства (нехлъзгави подложки, приспособления за писане и др.).

Дейност 2.2.3.1.6. Осигуряване на специализирани столове и маси и подходящото им позициониране.

Специфична цел 2: Осигуряване на стимулираща психологическа среда

Основната цел на осигуряването на позитивен организационен климат и подходяща психологическа среда в детските градини, училищата и ЦПЛР е увеличение на психологическото благосъстояние на децата, учителите и други участници в образователния процес, провеждане на обучение в благоприятна среда, която допринася за по-добро мотивиране на учителите и учениците, оказване на подкрепа на учителите за индивидуализация на процеса на обучение, повишаване на психологическата компетентност на ръководителите на учебните заведения, преподавателите и родителите.

Позитивната среда допринася за хармонизация на вътрешната социалната среда на образователните институции с външната социална среда и утвърждаването на училищата, детските градини и ЦПЛР като уникални и автономни институции с развито ученическо самоуправление и участие на учителите и родителите при вземане на управленски решения. Подходящата психологическа атмосфера в училищата спомага по-лесното адаптиране на учениците към училищния живот, тяхното самоутвърждаване и формиране на активната жизнена позиция.

Мярка 2.2.2.1. Постигане на дисциплина в класната стая и училището, основана на взаимно уважение.

Дейност 2.2.2.1.1. Използване на педагогически и възпитателни подходи насърчаващи самодисциплината.

Дейност 2.2.2.1.2. Провеждане на групови срещи за преодоляване на конфликти в класната стая и колективното им решаване.

Дейност 2.2.2.1.3. Използване на системи за управление на ученическия клас, основани на мениджмънт на обучението (групов мениджмънт, демократично обучение, позитивна дисциплина).

Дейност 2.2.2.1.4. Използване на подходи за мениджмънт на класа, фокусирани върху поведението (подкрепление, асертивна дисциплина, групова динамика и др.).

Дейност 2.2.2.1.5. Осъществяване на ефективни способности за комуникация в класа.

Дейност 2.2.2.1.6. Използване на методи на обучение и възпитание, довеждащи до сътрудничество, самоконтрол и принадлежност към общността.

Дейност 2.2.2.1.7. Прилагане на учебни програми по учебни предмети, които формират национално самочувствие, патриотичен дух и родолюбие – от областта на глобалното, гражданското, здравното и интеркултурно образование, предприемачеството, управлението на личните финанси и програмирането, защитата на родината, населението и околната среда.

Мярка 2.2.2.2. Създаване на позитивен организационен климат и на благоприятна психологическа среда за обучение на учениците и развитие и професионален растеж на учителите.

Дейност 2.2.2.2.1. Осъществяване на екипни дейности за превенция на тормоза и насилието, подчиняващи се на институционалната политика.

Дейност 2.2.2.2.2. Реализиране на дейностите на ниво институция и на ниво клас/група.

Дейност 2.2.2.2.3. Използване на подходящи методи и средства за справяне с неприемливо поведение и затруднения с приобщаването.

Дейност 2.2.2.2.4. Повишаване на психологическата компетентност на ръководителите на учебни заведения, преподаватели и родители за повишаване на уменията за общуване и решаване на конфликти, чрез демократичен подход.

Дейност 2.2.2.2.5. Провеждане на тренинги, уъркшопове, дискусии и др. форми за повишаване на уменията за общуване на учениците.

Дейност 2.2.2.2.6. Приемане и утвърждаване на система за поощряване чрез учредяване на морални и материални награди на учениците и учителите.

Дейност 2.2.2.2.7. Осигуряване на условия за изява на ученици и учители.

Стратегическа цел 3: Установяване на диалогична и комуникативна среда между заинтересованите страни при подкрепата на личностното развитие на децата и учениците.

Стратегическата цел произтича от необходимостта от създаване на загрижена общност, целяща да подкрепи децата и учениците в подобряване нивото на техните постижения и бъдещо развитие. Партньорството и създаването на интегративна образователна платформа е ръководен принцип за обединяване на ресурсите на средата на всички нива с оглед разгръщане на диференцирани подходи за посрещане на разнообразието от образователни потребности. Акцентът е поставен върху идентифицираните нужди на целевите групи, планиране на дейности в етапи и нива на участие, съответствие при формулиране на цели, задачи и модели на участие на местната власт, образователните институции, родителите, неправителствените организации, бизнеса, гражданите и останалите заинтересовани страни във формирането на подкрепяща среда за ефективно реализиране на общинската политика за приобщаване и личностно развитие на децата и учениците.

Приоритет 1. Екипна работа между учителите, родителите и други специалисти в институциите за осигуряване на ефективна подкрепа на децата и учениците.

Подпомагането на развитието на децата и учениците е по-ефективно при участието на индивиди с различни роли – педагогически специалисти, родители, близки, лица, подпомагащи други дейности (спорт, изкуство, наука, социална и здравна рехабилитация и др.). Повишава се капацитета на педагогическите екипи при планиране, управление и мониторинг на процеса на приобщаващото образование и мотивиране на семействата за успешно включване в дейностите.

Специфична цел 1: Организиране и координиране на усилията на членовете на училищната общност, ресурсите и процесите в подкрепа на приобщаващото образование.

Мярка 3.1.1.1. Изграждане на приобщаваща училищна среда чрез организация и координация в училищния екип.

Дейност 3.1.1.1.1. Прилагане на системен подход за последователно изграждане и развитие на приобщаващ училищен екип.

Дейност 3.1.1.1.2. Споделяне на ресурси, власт и отговорности по отношение на обучението и социализирането на децата в училищната институция.

Дейност 3.1.1.1.3. Използване на възможностите на училищните сайтове за публикуване на осъществените дейности по приобщаване и личностно развитие на децата и учениците.

Дейност 3.1.1.1.4. Използване на възможностите на училищните сайтове за организиране на форуми по проблемите на приобщаващото образование в институцията.

Дейност 3.1.1.1.5. Използване на възможностите на местните и/или национални медии за промотиране на дейностите по приобщаване в училищната организация.

Дейност 3.1.1.1.6. Екипно осигуряване на възможности за финансиране на дейностите по подкрепа на личностното развитие на децата и учениците – участие в проекти, търсене на помощ от бизнеса, намиране на спонсори, организиране на благотворителни мероприятия и др.

Мярка 3.1.1.2. Провеждане на проучвания относно ефективността на осъществените дейности за приобщаващо образование.

Дейност 3.1.1.2.1. Разработване на инструментариум за изследване на удовлетвореността на учениците от различните групи от обучението в институцията и оказаната подкрепа.

Дейност 3.1.1.2.2. Разработване на инструментариум за изследване на удовлетвореността на учителите от приобщаващата среда и осъществените дейности.

Дейност 3.1.1.2.3. Разработване на инструментариум за изследване на удовлетвореността на родителите от дейностите по приобщаване.

Дейност 3.1.1.2.4. Реализиране на проучванията сред категориите изследвани лица.

Дейност 3.1.1.2.5. Осъществяване на подробен тематичен анализ на проведените проучвания.

Дейност 3.1.1.2.6. Екипно обсъждане на изводи и препоръки от проучванията и вземане на решения относно подобрене или доразвиване на добри практики.

Специфична цел 2: Изграждане на ефективно взаимодействие и комуникация с родителите и осигуряване на тяхното участие като основен партньор в подкрепата на децата и учениците

Изпълнението на целта осигурява осъзнаване на потребността от сътрудничество с родителите и близките на децата и учениците. Комуникацията между училищните институции и родителите е двупосочна – родителите получават, но и предоставят информация и опит за развитието на децата си. Семейно ориентиранят подход довежда до по-пълно опознаване на потребностите на децата и учениците от подкрепа и получаване на своевременна помощ. Изясняват се очакванията, нагласите и потребностите. Улеснява се процедурата за получаване на специализирана подкрепа. Връзката с родителите и участието им като основен партньор в подкрепата на личностното развитие на децата и учениците спомага за изпълнение на един от приоритетите на приобщаващото образование – всички споделят и поемат отговорност.

Мярка 3.1.2.1. Осигуряване на емоционална подкрепа и разбиране на родителите и близките на децата и учениците.

Дейност 3.1.2.1.1. Провеждане на беседи за разнообразието с родителите.

Дейност 3.1.2.1.2. Насочване към медицински специалисти, държавни институции и неправителствени организации на родители на деца в риск, със СОП, обучителни затруднения и др.

Дейност 3.1.2.1.3. Сформиране на групи за взаимопомощ/групи за създаване на контакт в образователните институции.

Дейност 3.1.2.1.4. Осигуряване на възможност за споделяне на опит в групите.

Дейност 3.1.2.1.5. Осъществяване на оценка на постигнатото в групите и вземане на общи решения за следващи действия.

Дейност 3.1.2.1.6. Провеждане на индивидуални психологически консултации на родителите.

Дейност 3.1.2.1.7. Провеждане на обучения за ефективна комуникация родител-дете

Дейност 3.1.2.1.8. Организиране на тематични срещи-дискусии с родителите.

Дейност 3.1.2.1.9. Съдействие за развитие на особени дарби на децата и учениците чрез насочване на родителите към институции, творчески съюзи и организации и др. специализирани институции и/или кариерно консултиране и ориентиране.

Мярка 3.1.2.2. Предоставяне на информация, социално консултиране и участие на родителите в процеса на приобщаване.

Дейност 3.1.2.2.1. Провеждане на срещи с родителите за запознаване с изискванията и възможностите, които предоставя нормативната база.

Дейност 3.1.2.2.2. Осигуряване на родителите на актуална информация за най-новите постижения на приобщаващото образование.

Дейност 3.1.2.2.3. Информирание на родителите за интерактивни и алтернативни форми за справяне с проблемни ситуации, касаещи децата им.

Дейност 3.1.2.2.4. Информирание на родителите за социалните услуги и мерки, осъществяващи се на територията на съответната община и в област Перник.

Дейност 3.1.2.2.5. Предоставяне на навременна и непрекъсната информация на родителите относно осъществения напредък по подкрепа на личностното развитие на децата им.

Дейност 3.1.2.2.6. Осигуряване участието на родителите при вземане на решения по отношение на обучението и напредъка на техните деца.

Дейност 3.1.2.2.7. Проучване на желанията на родителите за участие в обученията и инициативи по развитие на принципите и философията на приобщаващото образование.

Мярка 3.1.2.3. Осигуряване на възможности за ефективна комуникация с родителите.

Дейност 3.1.2.3.1. Провеждане на родителски срещи за обсъждане на учебни и социални проблеми на класа.

Дейност 3.1.2.3.2. Организиране на приемни дни за родители.

Дейност 3.1.2.3.3. Използване на алтернативни начини за комуникация с родителите – възможностите на виртуалното пространство, електронни дневници и др.

Дейност 3.1.2.3.4. Договаряне на мерки между родителите и педагогическия съветник/психолога в училищната институция за разрешаване на проблем с конкретен

ученик или за осигуряване на неговото развитие, в зависимост от възможностите и потребностите му.

Дейност 3.1.2.3.5. Организиране на дни на отворени врати за укрепване на сътрудничеството с родителите.

Приоритет 2. Ефективна координация на политиките на образователната, социалната и здравна сфера за осигуряване на качество на услугите за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.

Цели се постигане на социална кохезия на ценности и нагласи и създаване на среда, благоприятстваща креативността и иновациите и осигуряваща подходящи условия за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците. Разглежда разнообразието от потребности като многопластова концепция, която включва редица значения и контексти на общността. Удовлетворява многообразието от културни, етнически, езикови и религиозни различия между членовете на обществото, както и различни видове социални различия, които си взаимодействат с културни и други форми на многообразие, социално-икономически измерения и фактори, влияещи върху социалния и образователния статус на групите деца и ученици.

Специфична цел 1: Ефективно ресурсно осигуряване на подкрепящата среда на общинско ниво.

Изпълнението на целта довежда до използване на експертната на специализираните звена в общините в подкрепа на личностното развитие на децата и учениците. Обединява усилията на различни специалисти за постигане на целите на приобщаващото образование и удовлетворяване на многообразието от потребности.

Мярка 3.2.1.1. Използване на възможностите на центровете за подкрепа на личностното развитие в процеса на приобщаване на децата и учениците.

Дейност 3.2.1.1.1. Създаване на екипи в ЦПЛР за подпомагане на дефицити и трудности на училищните институции при оценяването на потребностите на децата и учениците.

Дейност 3.2.1.1.2. Осигуряване на условия за провеждане на логопедична работа в центровете за подкрепа на личностното развитие.

Дейност 3.2.1.1.3. Координиране и организиране на психологическа и педагогическа подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в ЦПЛР.

Дейност 3.2.1.1.4. Координиране, организиране и осигуряване на финансиране от общините за провеждане на занимания за развитие на интересите, способностите и компетентностите на децата и учениците в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта в ЦПЛР.

Дейност 3.2.1.1.5. Осигуряване на възможности за участие на децата и учениците в общински, областни, национални и международни проекти, програми и форуми в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта, както и изяви по интереси със съдействието на ЦПЛР и общините.

Дейност 3.2.1.1.6. Координиране на дейностите по кариерно ориентиране и консултиране със съдействието на ЦПЛР и общините.

Дейност 3.2.1.1.7. Осигуряване на условия и финансиране за настаняване на ученици в общежитие, организиране на самоподготовката им, провеждане на консултации по учебни предмети и индивидуална работа, организиране и провеждане на занимания по интереси, работа с родители.

Мярка 3.2.1.2. Използване на възможностите на РЦПППО и други специализирани институции в общините в процеса на приобщаване на децата и учениците.

Дейност 3.2.1.2.1. Организиране и координиране на дейностите по предоставяне на информация и подкрепа при организирането на подкрепящата среда в детските градини и училищата.

Дейност 3.2.1.2.2. Организиране и координиране на осигуряването на ресурсни учители, рехабилитатори на слуха и говора и други педагогически специалисти за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със СОП в училищните институции.

Дейност 3.2.1.2.3. Осигуряване на съдействие от специализираните институции в общините при адаптиране на учебното съдържание съобразно индивидуалните потребности на децата и учениците със СОП.

Дейност 3.2.1.2.4. Подпомагане осигуряването на помощни средства и технологии за пълноценно участие на децата и учениците в образователния процес.

Дейност 3.2.1.2.5. Осигуряване на съдействие за терапевтична подкрепа на деца и ученици със СОП и с увреждания и консултиране на учителите от масовото училище.

Дейност 3.2.1.2.6. Координация на сътрудничеството между РЦПППО и другите специализирани институции в общините с Регионалния екип за подкрепа за личностно

развитие на децата и учениците със СОП към РУО – Перник за подкрепа на процеса на приобщаващото образование.

Дейност 3.2.1.2.7. Организиране и координиране на сътрудничеството между специализираните институции за подкрепа и родителите и семействата на децата и учениците.

Специфична цел 2: Създаване на институционален механизъм на общинско ниво за координация, контрол, наблюдение и оценка на дейностите по осигуряване на подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.

Изпълнението на целта предполага прилагане на философията на приобщаващото образование в по-широк смисъл чрез по-голямо признание, приемане и уважение, които заедно с включване в процеса на обучение и социални дейности, в крайна сметка насърчават чувството за принадлежност към обществото. Съсредоточава се върху социални и културни рамки, довеждащи до развитие на възможностите на приобщаващото образование. Постига се разбиране на соци-културни фактори, които произвеждат индивидуални различия, на образователни и социални проблеми, които могат да повлияят на ученето и използването на знанията и опита на специализирани звена в подкрепата на индивидуалния напредък на всяко дете и ученик.

Мярка 3.2.2.1. Повишаване капацитета на местната власт при планиране, управление и мониторинг на процеса на приобщаващото образование.

Дейност 3.2.2.1.1. Планиране и реализиране на общински дейности в подкрепа на приобщаващото образование и провеждане на ефективна медийна политика.

Дейност 3.2.2.1.2. Организиране на общински конференции, кръгли маси, семинари или други прояви за повишаване на информираността на обществеността и ангажиране и споделяне философията на приобщаването.

Дейност 3.2.2.1.3. Организиране на съвместни обсъждания между специалистите в образователната, социалната и здравна сфера – провеждане на работни срещи, кръгли маси или други форуми за обединяване на усилията и осигуряване на качество на услугите на мезо-ниво.

Дейност 3.2.2.1.4. Участие на общински експерти в обучителни програми за запознаване на педагогически специалисти, родители, ученици или други заинтересовани страни с концепцията на приобщаващото образование.

Дейност 3.2.2.1.5. Организиране на съвместни форуми между училищата и детските градини за споделяне на добри практики по въвеждането и утвърждаването на приобщаващото образование, вкл. и специалистите от ресурсния център и местното специално училище, които да споделят опита си с преподавателите от масовото.

Дейност 3.2.2.1.6. Издаване на сборници, брошури или медийни продукти с добри практики, които да се предоставят на училищните институции.

Дейност 3.2.2.1.7. Използване на възможностите на културните институти на територията на съответната община за организиране на съвместни празници, фестивали, концерти и др. с участието на ученици.

Дейност 3.2.2.1.8. Организиране на спортни мероприятия с участието на всички деца и ученици, независимо от техните нива на умения или увреждане.

Дейност 3.2.2.1.9. Създаване на информационна база данни с наличните услуги за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в общините на територията на област Перник, която се актуализира в зависимост от преценката на местните власти за недостига от услуги или наличието на повече от необходими такива.

Дейност 3.2.2.1.10. Участие на общините в национални и европейски проекти и програми за повишаване на компетентностите по въвеждане на приобщаващото образование и осигуряване на финансови средства за ефективното му развитие.

Мярка 3.2.2.2. Комуникация и консултиране за предоставяните услуги в подкрепа на личностното развитие на децата и учениците на общинско ниво, ефективно организиране на подкрепата на многообразието и развитие на приобщаващи практики на ниво община.

Дейност 3.2.2.2.1. Включване на приоритети в общинските политики, свързани с подкрепа на деца и ученици с изявени дарби.

Дейност 3.2.2.2.2. Включване на приоритети в общинските политики, свързани с подкрепа на деца и ученици от уязвими групи.

Дейност 3.2.2.2.3. Включване на приоритети в общинските политики, свързани с приобщаване на деца бежанци.

Дейност 3.2.2.2.4. Включване на приоритети в общинските политики за подкрепа на деца, отглеждани от близки или роднини, от приемни семейства или настанени в специализираните институции на територията на общината.

Дейност 3.2.2.2.5. Осъществяване на взаимодействие между институциите в общината по осигуряването на експертно-консултантски, медиаторно-модераторни,

социо-интеркултурни, аксиологическо-възпитаващи услуги в подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.

Дейност 3.2.2.2.6. Осигуряване на взаимодействие със специалисти от здравната сфера по проследяване на общия здравен статус на децата и учениците и физическото им развитие.

Дейност 3.2.2.2.7. Осигуряване на взаимодействие със социалните служби в общините за изследване на социалната среда и семейни отношения, в които се развиват децата и учениците, подпомагане на социалното им развитие и приобщаване.

Дейност 3.2.2.2.8. Осигуряване на мобилност на услугите на деца със СОП и увреждания.

Дейност 3.2.2.2.9. Предоставяне на информация и консултации на родителите на деца с увреждания или други специфични потребности или развиващи се в рискови фактори на средата за социалните услуги, възможностите за интеграция, правата на децата и др. услуги на местно ниво.

Дейност 3.2.2.2.10. Осъществяване на консултации в разработването и реализирането на проекти и програми, подпомагащи приобщаващото образование.

Дейност 3.2.2.2.11. Учредяване на общински награди и отличия за ученици, учители и представители на различни институции и организации.

4. Планиране, мониторинг и отчетност на изпълнението на стратегията.

Въз основа на Областната стратегия за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в област Перник (2017 г. – 2019 г.), всяка от шестте общини на територията на област Перник разработва Общинска стратегия за личностно развитие на децата и учениците, съобразно изискванията на чл. 197 от ЗПУО. Общинската стратегия обхваща период от две години. На оперативно ниво целите на общинската стратегия се изпълняват съгласно Годишен план на дейностите за подкрепа за личностно развитие, предложен от кмета на съответната община след съгласуване с РУО.

Общинската стратегия за личностно развитие на децата и учениците и Годишният план на дейностите за подкрепа за личностно развитие се приемат от Общинския съвет.

Мониторингът на изпълнението им включва събиране на данни и информация, обобщаването им, анализ на постигнатия ефект от осъществените мерки и дейности и изготвяне на препоръки за подобряване или обобщаване на добри практики. Общините

регламентират вида на данните и информацията, необходими за мониторинга, институциите, които ги предоставят и определят индикатори за отчитане на напредъка.

Проследяването, отчитането на изпълнението на Областната стратегия за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в област Перник (2017 г. – 2019 г.) и постигнатите резултати се осъществява чрез една междинна и една окончателна оценка. Междинната оценка се осъществява в края на 2018 г. въз основа на обобщени аналитични доклади, представени от общините. Целта на междинната оценка е анализ на текущото изпълнение, идентифициране на проблеми при изпълнението и набелязване на мерки за оптимално постигане на очакваните резултати. Окончателната оценка се основава на мониторинг и анализ на цялостното изпълнение на стратегията и изготвяне на насоки и препоръки за бъдещо развитие на приобщаващите политики на територията на областта.